

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta (HE 126/2020 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on etäkuullut:

- hallitusneuvos Auli Valli-Lintu, sosiaali- ja terveysministeriö
- budjettineuvos Tero Tyni, valtiovarainministeriö
- johtava lakimies Pirkka-Petri Lebedeff, Suomen Kuntaliitto
- aluehallintoylilääkäri Anne Hiiri, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- hallintojohtaja Lauri Tanner, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- lakimies Santeri Lindholm, Oulun kaupunki

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on, että ennen pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisen sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita koskevan uudistuksen voimaantuloa ei vaikeutettaisi tulevien uusien maakuntien mahdollisuuksia päättää palveluista koko alueella alueen asukkaiden tarpeita vastaavasti ja yhdenvertaisesti.

Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettua lakia muutettaisiin siten, että myös kunnan tai kuntayhtymän yksin tai yhdessä omistaman yhtiön kautta toteutettava hanke rinnastettaisiin lupamenettelyssä kunnan tai kuntayhtymän itse toteuttamaan hankkeeseen. Samalla säädettäisiin, että seuraamukset lain vastaisen sopimuksen mahdollisesta mitättömyydestä kohdistuisivat kuntaan tai kuntayhtymään

Valiokunnan mietintö StVM 21/2020 vp

taikka niiden omistamaan yhtiöön niissä tilanteissa, joissa mitättömyyden syyt johtuvat kunnasta tai kuntayhtymästä taikka niiden yhtiöstä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettuun lakiin (548/2016, jäljempänä rajoituslaki) ehdotettuja täsmennyksiä perusteltuina ja toteaa, että tarve väliaikaisen rajoituslain voima- saololle on edelleen olemassa, koska sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen valmistelu on kesken.

Vaikka julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusinvestointeihin liittyvä poikkeuslupamenettely on jossain määrin lisännyt hallinnollista taakkaa, on lupamenettely valiokunnan saaman selvityksen mukaan toiminut hyvin ja sillä on ollut positiivinen vaikutus sosiaali- ja terveydenhuollon investointien suunnitteluun. Näin ollen siitä saatu hyöty on suurempi kuin siitä aiheutuva hallinnollinen taakka. Valiokunta toteaa, että poikkeusluvan sujuvaan ja joutuisaan käsittelyyn on edelleen syytä kiinnittää huomiota. Valiokunta nostaa esiin kuntien huolen siitä, että rajoituslaki voi aiheuttaa tilavuokrauksen ja kiinteistönhallinnan ongelmia sekä lisäkustannuksia julkiselle sektorille.

Ehdotetut 4 §:n täsmennykset siitä, että kunnan tai kuntayhtymän yksin tai yhdessä omistaman yhtiön kautta toteutettava rakennusinvestointi rinnastettaisiin lupamenettelyssä kunnan tai kuntayhtymän toteuttamaan investointiin, selkeyttävät valiokunnan näkemyksen mukaan rajoituslain sääntelyä. Kunnilla ja kuntayhtymillä olisi muutoin mahdollisuus kiertää rajoituslakia tekemällä rajoituksen kohteena olevat investoinnit yhtiön kautta. Näin ollen ehdotetut 4 §:n täsmennykset ovat valiokunnan näkemyksen mukaan sopuosinnussa lain tarkoituksen kanssa.

Esityksen mukaan 6 §:ää täsmennetään siten, että kunta, kuntayhtymä taikka niiden omistama yhtiö vastaa lainvastaisen sopimuksen mitättömyydestä johtuvista kustannuksista ja muista seuraamuksista, jos ne eivät ole hakeneet poikkeuslupaa tai ovat menettelleet poikkeusluvan vastaisesti. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotettu 6 §:n täsmennys selkeyttää vastuita investointeja koskevien oikeustoimien mahdollisen mitättömyyden varalta. Sääntelyn täsmentämisellä turvataan rahoittajien luottamusta siihen, että mahdollisesti mitättömäksi käyvän investoinnin kustannukset eivät jää rahoittajien maksettaviksi, mikäli kunta, kuntayhtymä tai niiden omistama yhtiö on menettänyt poikkeuslupamenettelyn suhteen rajoituslain vastaisesti. Ehdotettu muutos on valiokunnan näkemyksen mukaan tarpeellinen, jotta rahoittajat eivät näistä syistä vetäytyisi sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusinvestointien rahoittamisesta. Kunnilla, kuntayhtymillä tai niiden omistamilla yhtiöillä on paras tieto hankkeistaan, ja jos mitättömyydestä johtuvat seuraamukset aiheutuisivat niiden toiminnasta, tulee vastuu valiokunnan näkemyksen mukaan olla tällöin kyseisillä toimijoilla.

Valiokunta toteaa, että ehdotetulla 6 §:n muutoksella on tarkoitus ottaa kantaa nimenomaisesti siihen, mikä taho on vastuullinen tilanteissa, joissa ei ole haettu lain tarkoittamaa poikkeuslupaa

Valiokunnan mietintö StVM 21/2020 vp

rakennuksien investointeihin tai on menetelty poikkeusluvan vastaisesti. Sen sijaan hallituksen esityksessä ehdotettu täsmennys ei määritä sitä, mikä taho on mahdollisessa korvausvastuussa muissa tilanteissa, joissa oikeustoimiin on ryhdytty rajoituslain vastaisesti.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

2 §. Soveltamisala. Valiokunta ehdottaa soveltamisalaa koskevaan pykälään uutta 4 momenttia, jossa 4 ja 6 §:n täsmennyksen johdosta ulotetaan lain soveltamisala koskemaan vastaavasti myös kuntien ja kuntayhtymien yksin tai yhdessä omistamia yhtiöitä.

6 §. Lain vastaisen sopimuksen sitomattomuus. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että myös muiden mahdollisten seurausten kohdalla kyse on nimenomaisesti investointeihin liittyvistä seuraamuksista. Lisäksi tehdään kielellinen täsmennys.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 126/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (548/2016) 2 §:ään uusi 4 momentti
muutetaan ~~kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (548/2016)~~ 4 §, sellaisena kuin se on laissa 1057/2017 ja 6 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 21/2020 vp

2 §

Soveltamisala

Mitä 1 momentin 3 kohdassa säädetään lain soveltamisesta kuntien ja kuntayhtymien tekemiin investointeihin sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin, sovelletaan myös kuntien ja kuntayhtymien yksin tai yhdessä omistaman yhtiön vastaaviin investointeihin. Lisäksi tätä lakia sovelletaan edellä mainittuihin yhtiöihin lainvastaisen sopimuksen sitomattomuuden seuraamuksien osalta. (Uusi)

4 §

Investoinnit rakennuksiin

Kunta tai kuntayhtymä tai niiden yksin tai yhdessä omistama yhtiö ei saa tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin kohdistuvia investointeja koskevia sitoumuksia, joiden arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ylittävät viisi miljoonaa euroa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kunta tai kuntayhtymä taikka 1 momentissa tarkoitettu yhtiö voi hakea poikkeuslupaa 1 momentissa tarkoitettua investointia koskevan sitoumuksen tekemiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää poikkeusluvan, jos investointi on palvelujen saatavuuden turvaamiseksi välttämätön ja kiireellinen.

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa säädetään, kunta ja kuntayhtymä ja 1 momentissa tarkoitettu yhtiö saa tehdä sitoumuksia rakennusten vuosihuoltoon liittyviin investointeihin sekä sellaisiin investointeihin, jotka ovat valvontaviranomaisen tarkastusten perusteella välttämättömiä.

Mitä edellä säädetään investoinneista, sovelletaan myös sellaiseen vuokra- tai muuna käyttöoikeussopimuksena toteutettavaan rakennuksiin kohdistuvaan investointiin, jonka arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ylittävät viisi miljoonaa euroa. Jos kunta tai kuntayhtymä taikka 1 momentissa tarkoitettu yhtiö on saanut tällaiseen investointiin 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa tai investoinnin arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ovat enintään viisi miljoonaa euroa, ei tällaista investointia koskevaan sopimukseen sovelleta 3 §:ää.

6 §

Lain vastaisen sopimuksen sitomattomuus

Jos 2 – 4 §:n mukaiseen oikeustoimeen on ryhdytty tämän lain vastaisesti, on sopimus mitätön. Lainvastaisen sopimuksen mitättömyydestä johtuvista investointien kustannuksista ja muista mahdollisista investointeihin liittyvistä seuraamuksista vastaavat kunta, kuntayhtymä tai niiden omistama yhtiö, jos ne eivät ole hakeneet poikkeuslupaa tai ovat menettelleet poikkeusluvan vastaisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Valiokunnan mietintö StVM 21/2020 vp

Helsingissä 24.9.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Juhana Vartiainen kok
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr
varajäsen Terhi Koulumies kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo